

Rendkívüli álmok

Mahāsupina-jātaka (no. 77)

„A tökök lesüllyednek” – ezt a Mester a Dzsétavana ligetben időzve, tizenhat rendkívüli álommal kapcsolatban mesélte. Egy napon Kószala királya miután éjszaka álomba merült, az utolsó őrjárat idején tizenhat különleges álmot látott. Félelemtől reszketve ébredt, és így gondolkodott:

„Vajon az általam látott álmok mit jelenthetnek számomra?”

Halálfélelemtől rettegve, az ágyon fekve várakozott. Amikor hajnalodott, a bráhmin udvari papok odamentek a királyhoz, és így szóltak:

„Jól aludt, Nagykirály?”

„Hogy alhattam volna jól, tiszteletreméltó urak? Ma korahajnalban tizenhat rendkívüli álmot láttam, és azóta rettegés gyötör. Magyarázzátok meg nekem ezeket, tiszteletreméltó urak, mert miután hallottátok, érteni fogjátok!” – felelte a király, és elmondta nekik az álmokat, majd ezt kérdezte:

„Vajon a látott események mit jelentenek számomra?”

A bráhminok a kezüket tördelték.

„Miért tördelitek a kezeiteket?” – kérdezte a király.

„Nagykirály, ezek veszedelmes álmok!”

„És milyen következményeik lesznek?”

„A birodalom bukását, őfelsége számára életveszélyt, vagy vagyonának elvesztését jelentik: e három veszély közül valamelyiket.”

„Ezek a következmények megelőzhetők vagy sem?” – kérdezte a király.

„Meglehet, hogy ezek az álmok kegyetlenek és a következményük nem megelőzhető, de mi az ön számára megelőzhetővé tesszük. Ha ezeket nem vagyunk képesek visszafordítani, akkor mit ér a tudásunk?”

„De miként fogjátok visszafordítani?”

„Nagykirály, minden négyes útkereszteződésben¹ áldozatot fogunk bemutatni.”

A félelemtől reszkető király így felelt:

„Tiszteletreméltók, az életem a ti kezetekben van, intézkedjete gyorsan biztonságom felől!”

¹ Sabbacatukkena: „az összes négygyel” – jelenti négy út találkozását is. A páliban az úttal kapcsolatos kifejezések eszközhatározós esetben vannak.

„Nagy adományt fogunk kapni, és sok ételt fogunk igényelni!” – örvendeztek elégedetten a bráhmínok.

„Nagykirály, ne aggódjon!” – nyugtatták meg a királyt, majd távoztak a palotából.

A városon kívül áldozóhelyet készítettek, az áldozati oszlophoz kiváló négylábú jószágokat kötöttek, seregnyi madarat gyűjtöttek, és ezt mondogatták:

„Ezt is meg kellene kapni, azt is meg kellene kapni!” – így újra és újra visszajártak [a palotába].

Amikor Malliká királyné értesült erről, a királyhoz ment és így szólt:

„Nagykirály, vajon miért térnek vissza a bráhmínok újra és újra?”

„Oly kedves vagy nekem, de a fülednél kúszó mérgeskígyót nem veszed észre.” – felelte a király.

„Mit jelentsen ez, Nagykirály?”

„Rémálmot láttam, s a bráhmínok azt mondták: „A három veszély közül valamelyik bekövetkezik. Ezek elhárítására áldozatot mutatunk be.” – ezt mondogatva jönnek vissza újra és újra.”

„De Nagykirály, megkérdezted már a legnagyobb bráhmint az emberek és istenek világában az álmok jóvátételéről?”

„Kedvesem, ki a legnagyobb bráhmín az emberek és istenek világában?”

„Hát nem ismered az istenek és emberek felett állót, a mindentudót, a megtisztultat, a szennyeződésektől mentes nagy bráhmint? Ő, a Magasztos. Talán érti az álmok tartalmát, menj hát, Nagykirály, és kérdezd meg tőle!”

„Jól van, királyné!” – válaszolta a király, majd elment annak szerzetesi lakhelyére. Tisztelettel meghajolt a Mester előtt, és leült. A Mester kedves hangon így szólt hozzá:

„Nagykirály, miért jöttél ilyen korán reggel?”

„Tiszteletreméltó Uram, ma korahajnalban tizenhat rendkívüli álmot láttam, és félelmemben elmondtam a bráhmínoknak. Ők így szóltak: „Nagykirály, ezek az álmok veszélyesek. Hogy elhárítsuk őket, minden négyes útkereszteződésben áldozatot fogunk bemutatni.” Most előkészítik az áldozatot, és számtalan élőlény reszket a halálfélelemtől. Ön viszont, Tiszteletreméltó Uram, az istenek és emberek világának legkiválóbb személye. Nincs olyan dolog a múlt, jelenre és a jövőre vonatkozóan, ami a tudása elől rejtve maradna. Kérem, mondja meg nekem ezeknek az álmoknak a jelentését a Magasztos!”

„Így van, Nagykirály. Az istenek és emberek világában – engem kivéve – nincs más, aki megértené ezeknek az álmoknak a tartalmát vagy jelentését. Meg is mondom neked, de előbb te mondd el az álmokat úgy, ahogy azokat láttad.”

„Jól van, Tiszteletreméltó Uram.” – válaszolta a király, és pontosan úgy, ahogy azokat látta, elmesélte:

„Bikák, fák, tehenek és ökrök,
ló, bronzedény, nőtény sakál és korsó,
lótusz-tó, nem jól főtt [rizs] és szantálfa,
a tökök lesüllyednek, a kövek lebegnek.
a békák fekete kígyókat falnak fel,
a varjút az aranyszínű [madarak] körbeveszik,
a farkasok rettegnek a vadkecskéktől féltükben.”

Ezt az összefoglalót elmondva így szólt:

„Uram, vajon miért láttam álmomban ezt így: négy fényes, fekete bika² a négy égtáj felől a királyi udvarba érkezett harcra készülve. Az összegyűlt tömeg várta a bikák viadalát, de azok csak látszólag harcoltak, üvöltöttek, bömböltek, de végül küzdelem nélkül távoztak. Ez volt az első álmom. Mit jelent ez?”

„Nagykirály, ennek az álomnak sem a te, sem pedig az én életemben nem lesz következménye, hanem csak a jövőben, amikor a királyok fukarok és igazságtalanok, és az emberek is igazságtalanok lesznek, a világ a feje tetejére áll, a jó elenyészik, a rossz pedig túlárad. Az égiek nem fognak megfelelő mennyiségű esőt küldeni, a felhők lábai el lesznek vágva, a termények elszáradnak, és éhínség lesz. Akkor majd a négy égtáj felől esőfelhők gyülekeznek, az asszonyok a napra száradni kitett rizst és gabonát behordják, nehogy elázzon, a férfiak pedig ásókkal és kosarakkal a kezükben elindulnak a gátakat megerősíteni. A közelgő esőt jelezve az ég villámot szór és mennydörög, de mint az álmodban a bikák, amelyek nem harcoltak, úgy mennek el a felhők eső nélkül. Ez ennek az álomnak a jelentése, de a számodra ez nem jelent veszélyt, a jövővel kapcsolatban látott álom ez. Amit a papok neked mondtak, azt csak saját nyereségvágyuk miatt mondták.”

Miután a Mester az álom jelentését megmagyarázta így szólt: „Nagykirály, mondd el a második álmot!”

„Uram, a második álmot így láttam: kicsiny fák és bokrok a földből épp csak kibújva, egy-két arasznyi³ magasra megnöve már virágoztak és gyümölcsöt teremtek. Ez volt a második álmom. Mit jelent ez?”

2 A kommentárok szerint a fekete bikák a „négy királyság” szimbólumai, akik a Buddha korában a hatalomért küzdöttek.

3 A páli szöveg hagyományos hosszmértéket használ: mindkét kifejezés (vidatthi és ratana) egy arasznyi hosszt jelent.

„Nagykirály, ennek akkor lesz következménye, amikor a világ hanyatlásnak indul, és az emberek rövid életűek lesznek. A jövőben a lények szenvedélye erős lesz, értelen, fiatal lányok férfiakkal fognak együtt élni, de fogamzóképesként már terhesek lesznek, és gyermekeket hoznak világra. A kicsiny fák virága olyan, mint az ő fogamzókéességük, a gyümölcsök pedig a fiú- és leánygyermek lesznek. Emiatt neked nincs félnivalód. Mondd el a harmadik álmot!”

„Uram, teheneket láttam, amelyek az aznap született borjak tejét itták. Ez az én harmadik álmom. Mit jelent ez?”

„Nagykirály, ennek is csak a jövőben lesz következménye, amikor az idősek iránti tisztelet megszűnik. A jövőben az emberek, nem mutatva tiszteletet a szülők, az anyósok és apósok iránt, maguk fogják kezelni a családi vagyont, és kedvük szerint adnak kevés élelmet és ruhát az időseknek, de ha úgy tetszik nekik, nem adnak semmit. A magatehetetlen idősek gyermekeik kegyeit keresve fognak élni, úgy, mint az aznap született borjak tejét ivó nagy tehenek. Emiatt neked nincs félnivalód. Mondd el a negyediket!”

„Uram, láttam, ahogy a nagy és erőteljes igavonó ökröket a járomból kikötik,⁴ helyettük a fiatal ökrök tartották az ígát. De azok nem voltak képesek az ígát húzni, fújtatva megálltak, így a szekerek nem mozdultak. Ez az én negyedik álmom. Mit jelent ez?”

„Ennek az álomnak is csak a jövőben, az igazságtalan királyok idején lesz következménye. A jövőben az igazságtalan és fukar királyok nem fognak tiszteletet mutatni a hagyományosan képzett, rituális cselekedetekben jártas bölcs elöljárók felé; nem fognak az igazságszolgáltatásba és bíróságokra bölcs, a törvényben jártas, tiszteletreméltó tanácsosokat kinevezni. Ehelyett az egészen fiatalokat fogják tisztelni, és őket nevezik ki a bíróságok élére. Ám azok az állami ügyeket és az ahhoz kapcsolódó gyakorlatot nem ismerik, így a tisztelet fenntartására és az állami ügyek intézésére nem lesznek képesek, a hivatalt pedig elhagyják. A tiszteletet nem kapó, bölcs tanácsosok, akik képesek lennének ezeket a kötelezettségeket teljesíteni, így gondolkodnak: „Mi közünk nekünk ehhez? Mi kívülállók vagyunk, majd a király fiatal bizalmasai megoldják!” – így a felmerült feladatokat ők sem fogják elvégezni. Ez minden esetben a királyok veszteségére válik, olyan lesz, mint amikor a fiatal, ígát húzni nem képes ökröket járomba fogják és a nagy, erős ökröket abból kikötik. Emiatt neked nincs félnivalód. Mondd el az ötödiket!”

⁴ Yugaparamparāya: „igasorrendből kikötve.”

„Uram, kétféjű lovat láttam, melynek két oldalról takarmányt adnak, így az mindkét szájával egyszerre eszik. Ez az én ötödik álmom. Mi ennek a jelentése?”

„Ennek is csak a jövőben, az igazságtalan királyok idején lesz következménye. A jövőben az igazságtalan és ostoba királyok kapzsi embereket fognak a hivatalokba kinevezni, ezek gonoszak, tiszteletlenek és ostobák lesznek, az erényekkel nem törődnek. A bíróságokon ülve döntéshozóként egy ügyben mindkét érdekelt fél kezéből elveszik az ajándékot, és elfogyasztják úgy, ahogy a ló mindkét szájával a takarmányt eszi. Emiatt neked nincs félnivalód. Mondd el a hatodikat!”

„Uram, láttam, ahogy a nép egy vastag és nehéz aranytálat kifényesített, majd azt egy idős sakálnak felajánlva így szólt: „Ide vizelj!” – így az odavizelt. Ez az én hatodik álmom. Ennek mi a jelentése?”

„Ennek is csak a jövőben lesz következménye. A jövőben az igazságtalan emberek a született királyok, a tiszta születésű, jó családból származó fiatalok felé bizalmatlanok lesznek, emiatt nem fognak feléjük tiszteletet mutatni, az alacsony származásúakat viszont fel fogják emelni, ezáltal a jó családból származók szerencsétlen sorsúak lesznek. Az alacsony származásúak lesznek az urak, míg a jó családból származó emberek képtelenek lesznek megélni, ezért azt gondolják: „Ezekről függve fogunk élni.” Így az alacsony származásúaknak lányukat bemutatják, ezért a jó családból származó leányok együttélése az alacsony származásúakkal hasonló lesz, mint az idős sakálnak az aranytálba vizelése. Emiatt neked nincs félnivalód. Mondd el a hetediket!”

„Uram, láttam, ahogy egy ember kötelet fon, az elkészült kötelet pedig a lába elé leereszti. A padja alatt egy éhes nősténysakál feküdt, aki fonás közben folyamatosan ette a kötelet, de anélkül, hogy az ember tudna róla. Ez a hetedik álmom. Ennek mi a jelentése?”

„Ennek is csak a jövőben lesz következménye. A jövőben a nők vágyakozni fognak a férfiakra, az italra, a csecsebecsére, az utazásra és az élvezetekre. Erkölcstelen és kicsapongó módon, a férjeik által mezőgazdasági és állattenyésztési munkával nagy nehézséggel, kinkeservvel összegyűjtött vagyont a szeretőikkel együtt eliszogatják. Fűzérrel, parfümmel és kenőcsökkel felcicomázva a legsürgetőbb házi kötelességeikkel sem törődnek, még a gazdaságot körülvevő kerítés felső részén lévő hasadékokon át is a szeretőiket fogják figyelni, sőt a vetésre kijelölt magot is összezúzzák, hogy abból mindenféle ételleket készítsenek és megegyék, így felélve saját javaikat,⁵ úgy, mint az ülőpad alatt fekvő nősténysakál a megfont és láb elé leeresztett kötelet. Emiatt neked nincs félnivalód.

⁵ Az összezúzott magokból ételt készítenek, ezért a következő évben már nem lesz vetőmag.

Mondd el a nyolcadikat!”

„Uram a palota kapujában egy nagy, csordultig telt korsót láttam sok üres korsóval körülvéve. A négy égtáj felől, valamint a négy köztes irányból is,⁶ mind a négy kasztból emberek jöttek vizeskorsókkal egyre csak vizet hozva. De csak a megtöltött korsót töltötték újra és újra, így a víz túlcsordult és elfolyt. Ettől függetlenül még mindig egyre több és több vizet öntöttek a túlcsorduló korsóba, az üres korsókra pedig egy pillantást sem vetettek. Ez a nyolcadik álmom. Ennek mi a jelentése?”

„Ennek is csak a jövőben lesz következménye. A jövőben a világ hanyatlani fog, az ország gyenge lesz, a királyok nehéz sorsúak és szegények lesznek. Még a leghatalmasabbnak a kincstárában is mindössze százezer rézpenz lesz; a nehéz sorsú királyok a néppel fogják a saját vetési munkálataikat megcsináltatni, az elnyomott emberek a saját munkáikat hátrahagyva kizárólag a királyok javára fognak gabonát és zöldséget vetni, őrizni, aratni, csépelni és a tárolókba behordani. Cukornád ültetvényt művelnek, malmokat készítenek és működtetnek, melaszt és egyebeket főznek, virágoskerteket és gyümölcsösöket ültetnek. A beérett gabonát és a többi terményt mindenhol betakarítva csak a király magtárát töltik meg, a saját házuk üres magtáraitra ügyet sem vetnek. Olyan lesz, mintha a teli korsót tölténék meg, nem törődve a teljesen üresekkel. Emiatt neked nincs félnivalód. Mondd el a kilencediket!”

„Uram, egy ötféle lótusszal borított, mély, minden oldalról megközelíthető tavat láttam, amelyhez minden irányból két- és négylábú lények ereszkedtek le, hogy vizet igyanak. A tó közepén a mélyvíz iszapos volt, de a part közelében, ahol a két- és négylábú lények ittak, ott ragyogóan tiszta és átlátszó. Ezt láttam én, ez a kilencedik álmom. Mi ennek a jelentése?”

„Ennek is csak a jövőben lesz következménye. A jövőben a királyok igazságtalanok lesznek és a saját vágyaik szerint, helytelenül fognak uralkodni. Igazságos döntést nem hoznak, megvesztegetések által fognak meggazdagodni, és kapzsik lesznek. A nép felé megbocsátást, kedvességet és együttérzést nem fognak tanúsítani, sőt kegyetlenek és durvák lesznek. Az emberekkel úgy bánnak majd, mint ahogy a malomban a cukornád kötegeket zúzzák össze, különféle adókat kivételre fognak vagyont szerezni. Az adókkal sújtott emberek pedig nem lesznek képesek ezeket befizetni, így a falvakat és kereskedővárosokat elhagyják, és a peremvidékeken fognak letelepedni. Az ország közepe lakatlan lesz, a határvidék sűrűn lakott, pontosan úgy, ahogy a lótusz-tónak is a közepén a víz iszapos, a szélénél tiszta és átlátszó. Emiatt neked nincs félnivalód. Mondd el a

⁶ Északkelet, délkelet, északnyugat, délnyugat.

tizediket!”

„Uram, egy fazékban éppen forrásban lévő, de még meg nem főtt rizskását láttam – úgy tűnt, mintha az edényben három különböző állagú rizs vált volna szét: az egyik része már szétázott, a másik még nyers volt, a harmadik jól megfőtt. Ez az én tizedik álmom. Mi ennek a jelentése?”

„Ennek is csak a jövőben lesz következménye: amikor a királyok igazságtalanok lesznek, az udvari papok, a családfők, a falusiak és a városiak, még a vándorszerzetes papok is, és velük együtt minden ember igazságtalan lesz. Továbbá az ő védőisteneik, azok az istenek, akiknek áldozatot mutatnak be, a faistenségek és a levegőben élő istenségek is ugyanígy igazságtalanok lesznek. A királyságban a szelek kiszámíthatatlanul és viharosan fognak fújni, az égi palotákat megrengetik, amiért az istenségek haragjukban nem fogják hagyni, hogy essen az eső. Ha mégis esik, akkor sem fog a királyságban mindenhol egyszerre esni, és az eső nem válik sem a földművelés sem pedig a bevetett földterületek hasznára. És ahogy az egész királyságban, úgy az egyes tartományokban, falvakban és a kisebb-nagyobb tavaknál sem fog mindenhol egyszerre esni: ha a tó felső részén esik, akkor az alsó részen nem, ha az alsó részén esik, akkor a felső részén nem fog esni. Az egyik területen a termés a túl sok eső miatt tönkre fog menni, míg a másikon az eső hiánya miatt ki fog száradni, ahol pedig megfelelően esik az eső, a terület fel fog virágozni. Így az egyik királynak a királyságában az elvetett termények kárba fognak veszni, ugyanúgy, mint az a fazékban főtt rizs. Emiatt neked nincs félnivalód. Mondd el a tizenegyediket!”

„Uram, láttam, ahogy egy százezezer pénzt érő, tökéletes szantált romlott íróért adnak el. Ez az én tizenegyedik álmom. Mi ennek a jelentése?”

„Ennek is csak a jövőben, a tanításaim hanyatlásának idején lesz következménye. A jövőben kapzsi és szégyentelen lesz sok szerzetes, ők az általam elmondott mohóságról szóló tanítást figyelmen kívül hagyva, mohóságukat leplezve azt másoknak fogják tanítani, azért, hogy köntöst és ellátmányt szerezzenek, majd a kapott ellátmánytól elszabadultan az eretnek remeték követőiként, a nibbánával szembefordulva már nem lesznek képesek tanítani. Nekem mindössze csak a szavakban való jártasságomra és a kedves hangomra fognak emlékezni és azt fogják tanítani az embereknek, hogy adakozók legyenek, adjanak nagyértékű köntöst és egyebeket, míg más szerzetesek az utak mentén, az útkereszteződésekben és a palota kapuiból leülve fillérekért és ezüstpénzekért⁷ fognak tanítani. Így a nibbána-értékű, általam kifejtett tanítást a négy ellátmány megszerzéséért és fillérekért kiárúsítva tanítóként olyanok lesznek, mint a százezezer pénzt érő, tökéletes szantált romlott íróért

⁷ Kahāpaṇaḍḍhapādamāsakarūpādīni: „rézpénz-félrézpénz-fillér-ezüstpénz.” A rūpa itt valamilyen fizetőeszköz, Rhys Davids (1877): *On the Ancient Coins and Measures of Ceylon* tanulmánya alapján valamilyen ezüstpénz lehetett.

eladók. Emiatt neked nincs félnivalód. Mondd el a tizenkettediket!”

„Uram, üres tököket láttam a vízben elsüllyedni. Mi ennek a jelentése?”

„Ennek is csak a jövőben, az igazságtalan királyok idején lesz következménye, amikor a világ a feje tetejére áll. Abban az időben a királyok a nemes születésű, jó családból származó fiatalok felé nem fognak tiszteletet mutatni, hanem az alacsony származásúakat tisztelik és emelik fel, míg a nemesek koldusok lesznek. A király jelenlétében, a palota kapujában, a tanácsadók jelenlétében és a bíróságokon egyaránt, az üres tökökhöz hasonló alacsony származásúak szavainak lesz súlya, az lesz megalapozott úgy, mintha lesüllyedne. A szangha összegyűlésekor, a szangha ügyeiben és a teendőik tekintetében is, valamint a szilkével, köntössel, szerzetesi szállással és egyébekkel kapcsolatos döntésekben is csak a rosszerkölcű, gonosz emberek beszéde lesz az üdvözítő, nem a szerény szerzeteseké, így minden olyan lesz, mint amikor az üres tökök lesüllyednek. Emiatt neked nincs félnivalód. Mondd el a tizenharmadikat!”

Ekkor a király így felelt: „Uram, hatalmas, emeletesház méretű, tömör sziklákat láttam, amelyek úgy úsztak a vízen, mint a hajók. Mi ennek a jelentése?”

„Ennek is csak abban az időben lesz majd következménye, amikor az igazságtalan királyok csak az alacsony származásúak felé fognak tiszteletet mutatni, ők nagyurak lesznek, míg a jó családból származó nemesek szegénységbe süllyednek. Őket senki sem fogja tisztelni, csak a feltörekvőket. A király és a tanácsadók jelenlétében vagy a bíróságokon a törvényekben jártas, tömör sziklákhöz hasonló nemesek szavai az emberek számára nem lesznek megalapozottak, és amikor beszélnek, a feltörekvők kinevetik őket ezt mondván: „Ezek meg mit beszélnek?” Ugyanígy a szerzetesi közösségekben is, ahogy azt már említettem, az emberek nem fogják tiszteletre méltónak tartani a szerzetesek között a kiválókat; az ő szavaik nem lesznek átgondolva, hogy megalapozódjanak, hanem olyanok lesznek, mint a vízen lebegő sziklák. Emiatt neked nincs félnivalód. Mondd el a tizennegyediket!”

„Uram, láttam, ahogy apró, madhuka-virág⁸ méretű békák hatalmas fekete kígyókat sebesen üldöznek, és úgy feldarabolják őket, mint a lótuszok szárait, majd felfalják őket. Mi ennek a jelentése?”

„Ennek is csak a jövőben, a világ hanyatlásakor lesz következménye, amikor az emberek

⁸ A *Bassia latifolia* fa virága, melynek íze és illata egyaránt élményítően édes.

szenvedélyei erősek lesznek és vágyaik rabjává válnak. A férfiakat egészen fiatal feleségeik fogják uralmuk alatt tartani, ahogy a szolgák és a cselédek, a tehenek, bivalyok és egyéb jószágok, az arany és az értéktárgyak is mind csak a feleségeiktől függenek majd. Amikor a férj érdeklődik, hogy egy bizonyos arany, értéktárgy, személyes tárgy vagy egyéb ilyen jellegű dolog hol található, akkor azok így válaszolnak: „Ahol vannak, ott vannak, törődj a magad dolgával, de kíváncsi lettél!” Így számtalan módon szidalmazva, bántó szavakkal illetik őket, ahogy a szolgákat és cselédeket, így gyakorolnak hatalmat felettük, és saját felsőbbrendűségüket fogják fitogtatni. Mindez olyan lesz, mint amikor a parányi békák, amelyek nem nagyobbak, mint a kicsiny virágok, felfalják a mérges fekete kígyókat. Emiatt neked nincs félnivalód. Mondd el a tizenötödiket!”

„Uram, egy, a tíz bűnnel⁹ rendelkező közönséges varjút láttam olyan madarak kíséretében, amelyeket aranyszínű fényük miatt arany királyi hattyúnak neveznek. Mi ennek jelentése?”

„Ennek is csak a jövőben, gyenge királyok uralkodásának idején lesz következménye. A jövőben a királyok az elefántidomításban és egyéb feladatokban ügyetlenek, a harcban pedig gyávák lesznek. Mivel saját ügyetlenségüket felismerik, a jó családból származó, nemes fiataloknak nem fognak hatalmat adni, hanem saját inasaikat, fürdőszolgáikat és borbélyaikat emelik fel. A jó születésű, jó családból származó nemes fiatalok a királytól támogatást nem kapnak, megélhetésüket nem lesznek képesek biztosítani, így a hatalomban lévő, alacsony származásúak mellett fognak tevékenykedni, úgy, ahogy a varjút körülveszik a királyi aranyhattyúk. Emiatt neked nincs félnivalód. Mondd el a tizenhatodikat!”

„Uram, mindig a párducok eszik meg a kecskéket, én viszont a kecskéket láttam párducokat üldözni, azokat szőröstül-bőröstül felfalni. A kecskéket távolról meglátva és rettegve a tőlük való félelem miatt más farkasok rémülten, reszketve elmenekültek, és a sűrű bozótban elbújtak. Ezt láttam én. Mi ennek a jelentése?”

„Ennek is csak a jövőben, az igazságtalan királyok idején lesz következménye, amikor az alacsony származású királyi kegyeltek lesznek hatalmon, a jó családból származókat nem fogják elismerni és nehéz sors vár rájuk. A királyi kegyeltek a királyt befolyásolva a bíróságokon és egyéb döntéshozó helyeken befolyásosakká válnak, a jó családból származó nemesek földjeit, ruháit és értékeit magukénak mondják. Amikor a nemesek a bíróságokon ezt vitatják, akkor őket nádkorbáccsal ütlegetik, torkon ragadják, kidobatják és gúnyosan így szólnak: „Nem ismeritek a saját határaitokat, hogy velünk vitatkoztok! Ha ezt elmondjuk a királynak, levágják a kezeitek és

⁹ Asaddhamma: általában több bűn összességéként említik a szövegek.

lábaitok!” Így fenyegetik meg őket, a nemesek pedig a tőlük való a félelem miatt a saját tulajdonaikat és tárgyaikat nekik adják, majd miután átadták, a saját házaikban félelemtől reszketve fognak lefeküdni. A gonosz szerzetesek a kedves szerzeteseket kényük-kedvük szerint fogják bántalmazni, így mivel a jámbor szerzetesek védelmet nem kapnak, az erdőben rejtekhelyeken fognak elbújni. Ez az alacsony származásúak és gonosz szerzetesek által elnyomott nemes ifjak és ifjú szerzetesek számára olyan lesz, mint a kecskéktől rettegő farkasok menekülése. Ezért hát ne félj, ezt az álmot is csak a jövőre vonatkozóan láttad. Nem az igazság és nem az irántad érzett szeretet miatt cselekedtek így a bráhminok, hanem azt gondolva, hogy sok adományt fognak kapni, csakis a saját nyereségüket és megélhetésüket tartották szem előtt.”

Miután a Mester a tizenhat rendkívüli álmot jelentését elmondta, így szólt: „Nagykirály, nem te vagy az egyedüli, aki ilyen álmokat látott. Régmúlt idők királyai is álmodták őket, és akkor is, mint most, a bráhminok ezeket az álmokat kifogásként használva mutattak be áldozatokat. Azután a királyok a bölcssek javaslatára a Bódhiszattát megkérdezték, aki az álmokat számukra ugyanilyen módon fejtette meg.” Miután a Mester ezt elmondta, egy, a király által kért régi történetet felelevenített:

„Egykor Benáreszben Brahmadatta uralkodásának idején a Bódhiszatta északnyugati bráhmin családban született újra. Miután elérte az ifjú kort, otthonát elhagyva elvándorolt, a bölcsességet és az elmélyedéseket megszerezve a Himálaja lábánál örömmel időzött a meditációs gyakorlatokban. Abban az időben Benáreszben Brahmadatta ugyanezeket az álmokat látta, majd megkérdezte a bráhminokat, és a bráhminok ugyanúgy, mint most, áldozatot kezdtek bemutatni. Közöttük volt egy, a királyi főpappal lakó, fiatal, művelt tanítvány, aki így szólt tanítójához: „Mester, te tanítóttál minket a három Védára. Van-e abban olyan szöveg, mely szerint egy teremtmény megölése áldást hoz a másik számára?”

„Fiam, mi ezzel a fondorlattal nagy vagyonra fogunk szert tenni, de úgy tűnik, te a király vagyonát szeretnéd megóvni.”

„Mester, tegyetek amit akartok.” – válaszolta az ifjú bráhmin. „Mi értelme van annak, hogy én itt maradjak?” – ezzel otthagya őt, és a királyi parkba ment.

Még aznap a Bódhiszatta, aki mindezt tudta, azt gondolta magában: „Ha ma kimegyek az emberek közé, akkor sok teremtményt szabadítok meg a kötelékeiktől.” Az égen átrepülve leszállt a királyi parkban, és mint egy aranszobor leült a szertartásköre. Az ifjú bráhmin odament a Bódhiszattához, meghajolt előtte, barátságosan üdvözölte, és az egyik oldalán leült. A Bódhiszatta kedvesen köszöntötte, majd megkérdezte: „Ifjú bráhmin, mit gondolsz, vajon a király igazságosan uralkodik?”

„Uram, a király ugyan igazságos, de a bráhminok ráveszik, hogy rosszfélé adományozzon. Amikor

a király tizenhat álmot látott, és azokat a bráhmínoknak elmondta, azok azt felelték, hogy áldozatot kell bemutatni, és megállapodtak abban. Uram, talán ha a királlyal tudatnád, hogy ezeknek az álmoknak mi a valódi jelentése, sok teremtményt megszabadíthatnál a félelemtől.”

„Ifjú, én nem ismerem a királyt, a király sem ismer engem, de ha idejön és megkérdezi, elmondom neki.”

Az ifjú így válaszolt: „Uram, elhozom a királyt, kérem, várjon egy percet amíg visszajövök!”

Miután a Bódhiszatta engedélyét megkapta, a királyhoz ment és így szólt: „Nagykirály, egy égenjáró aszkéta ereszkedett le az ön kertjében, aki az ön által látott álmok jelentését elmondaná és ezért önt hívhatja.”

Amikor a király ezt meghallotta, azonnal nagy kísérettel a kertbe ment, az aszkéta előtt meghajolt, az egyik oldalára leült, és megkérdezte:

„Igaz-e Uram, hogy az általam látott álmok jelentését ön ismeri?”

„Így van Nagykirály.”

„Akkor kérem mondja el!”

„Elmondom Nagykirály, de előbb mondd el az álmokat úgy, ahogy te láttad őket!”

„Jól van Uram” – felelte a király.

„Bikák, fák, tehenek és ökrök,

ló, bronzedény, nőtény sakál és korsó,

lótusz-tó, nem jól főtt [rizs] és szantálfa,

a tökök lesüllyednek, a kövek lebegnek...

... a farkasok rettegnek a vadkecskéktől féltükben.”

Így mondta el, ugyanolyan módon, ahogy Paszénadi király sorolta fel az álmokat.

A Bódhiszatta pedig részletesen elmondta neki az álmok jelentését, ugyanúgy, ahogy azt a Mester is mondta, majd a végén még hozzáfűzte: „Nagykirály, a bráhmínok által elmondottaknak épp az ellenkezője történik, ezeknek az álmoknak a következménye nem most van. A megelőzés céljából végzett áldozati szertartás is ellentétes eredményű, és a torzult gondolkodás miatt történik. Miért? Mert ezeknek következménye akkor lesz, amikor a világ feje tetejére áll, az ok nélkülit okként fogják fel, és az okot pedig ok nélküliként visszautasítják, a nemlétezőt létezőnek fogják fel, amikor a szégyentelenség virágzik, a szerénység pedig hanyatlik. De ez nem most van, te most az én időmben vagy, itt, ebben a korban ezeknek nincs következménye, ezért a megelőzés céljából végzett áldozati szertartás is csak a torzult gondolkodás miatt történhet.¹⁰ De most már elég legyen, emiatt neked nem kell félni vagy ettől tartani.” – nyugtatta meg a királyt, és a teremtményeket a

¹⁰ A klasszikus angol fordításban nem található meg ez a szövegrész, valószínűleg elemző kommentár lehet, amely később kerülhetett a szövegbe. Viszont ha kihagyjuk a fordítást, akkor a szöveg veszít az értelméből.

kötélékeikből megszabadította. Újra az égbe emelkedett, a királynak tanítást adott, és az öt erkölcsi szabályban megalapozta.

„Nagykirály, ettől a naptól kezdve te és a bráhminok jószágokat ne áldozzatok!” – így tanított, majd az égen keresztül saját lakhelyére távozott.

A király pedig a tanítást megfogadva adományokat adott, érdemeket halmozott fel, majd érdemei szerint eltávozott.”

A Mester befejezte a tanítást, és így szólt a királyhoz: „Az álmok miatt nincs félnivalód, jó lenne, ha beszüntetnéd az áldozatot!” Így szüntette be az áldozatot, és mentette meg a teremtmények életét. Majd az összefüggéseket megmutatva a születéstörténettel összekapcsolta: „Akkor a király volt Ánanda, az ifjú bráhmin Száriputta, az aszkéta pedig én voltam.”

A fordítást készítette: Salamon Anita

Vezetőtanár: Hidas Gergely

2025. május